קבלה · כתבי רבי אברהם אבולעפיא

שבע נתיבות התורה

רבי אברהם אבולעפיה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שבע נתיבות התורה

רבי אברהם אבולעפיה

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שבע-נתיבות-התורה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

אגרת שבע נתיבות התורה

"מגדל עוז שם יי בו ירוץ צדיק ונשגב" (משלי יח' י').
"אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החוסים בו" (תהלים יח' לא'):

הא הא ויוד סבות לכל סבה על כן נשק"ן ש"ר עלי ראשן יפחד אנוש מהן וארכובותיה מפניהן דא לדא נקשן:

יתהפכו כחות ולא ישן לב טוב ויתעדן בעולם הבא ה"א מעלה קיטור כאש כבשן אמן יהא ברוך שמיא רבא:

גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדיו.
כי שם יי אקרא הבו גודל לאלקינו:

שבעה המה עיני השם המנהיגים אור תורתו משכיל שלם קום ותבקשם ובלבך תטע יראתו:

משכיל פקח עין לבך לראות תורת אמת ושמה מקור מופת וכתוב בדם והיו למופת אות סודו מגלה שם אחי יפת:

אודה יי בכל לבב בסוד ישרים ועדה:

תורת יי תמימה משיבת נפש:

עדות יי נאמנה מחכימת פתי:

פקודי יי ישרים משמחי לב:

מצות יי ברה מאירת עינים:

יראת יי טהורה עומדת לעד:

משפטי יי אמת צדקו יחדו:

ראשית הדבור והתחלת החבור, לקבץ כל הצבור קבוץ החכם עם הבור, ולגלות לזה תכלית סוד העיבור, ולהסתיר מזה עניין צורת הטבור, ולתת לכל אחד מהם דרך ענייניהם, ולמסור לאלה מפתח לפתוח שעריהם, ולקחת מאלה הנמצא עמהם עד אשר הראוי יקח חלקו, כפי משפטו וחקו, ויבדוק את בדקו, ויעיד על צדקו, והפכו תדבק לשונו לחכו, אשר לא ידע ערכו, ולא הפר את מלכו, לא במצרים ולא בעכו, ולבעל כרע את ברכו, כי שקר נסכו, ואשר ימצא בנתים, לפי הדרכים השתים, יערכו במערך יושר, כאשר בעיני כל איש יכשר, כי התורה אשר שמה ספר הישר, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר:

וכבר נודע בקבלה מ"ספר רזיאל" כי מאש"ר בגימטריא ישראל וממנה תודענה כל המתהוות מדרכי סתרי המצוות ובה תתקשרנה התאוות המעדנות והמורות המחשבות השוות בעלות האמונות והתקוות:

ולפיכך ראוי להודיע למעמידי הישיבות אשר בכל הסביבות עניני האותיות והתיבות המורים על מציאות הזכרים והנקבות היחידים והיחידות והרבים והרבות, להבדיל בהם בהבדלות קרובות בין הרעות והטובות ובין המחשבות הצודקות והכוזבות.
ויתגלה זה כולו בשבע נתיבות אשר בהן נכללות כל החכמות בשבעים פנים נחתמות לכל הלשונות והאומות:

והנני כולל ענינים בזאת האגרת למזכרת והיה לכם למשמרת:

אלו הם שבע נתיבות התורה:

הנתיב הראשון כולל הבנת קריאת התורה כפשוטה שאין מקרא יוצא מידי פשוטו.
וזו הדרך שבה היא ראויה להמון העם אנשים נשים וטף.
וידוע שכל אחד מבני אדם בתחלת הוויתו בילדותו ונערותו הוא מכללם.
ואחר שיש בבני אדם קצת אנשים לומדים וקצת נשאר בלתי למוד כלל על דרך הכרת האותיות ונאמר על כל אדם "ועיר פרא אדם יולד" (איוב יא' יב').

הדין נותן שהנמצא בלתי למוד אותיות שימסרו לו קצת קבלות עד שיהיה בעל אמונה מקובלת ואשר יגלגלוהו תוך גלגלו יניעוהו תוך גלגל הפשט עד שיראה כאלו למד וידבק במה שקבל ממנו כמו שידבק בו מי שלמד פשטי התורה כדי לכבשו תחת הנתיב הזה הראשון:

הנתיב השני כולל הבנת הקריאה בפירושים רבים אבל הכולל אותם הוא שהם מתגלגלים סביב גלגל הפשט ומקיפים בו מכל צדדיו, כענין המשנה והתלמוד שהם מגידים ביאור פשטי התורה, כענין ערלת הלב שהתורה צותה למול אותו.
שנאמר "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י' טז').
ולפי הפשט לא יתכן לקיים זו המצוה לעולם אם כן צריכה פירוש והוא כמו שנאמר "ומל יי אלקיך את לבבך" וגו' (דברים ל' ו'), ובא אחריו "ושבת עד יי אלקיך".
אם כן מלת הלב היא לקיחת דרך אל התשובה לשם ית'.
ואין מילת בן שמונת ימים כמוה שאי אפשר לפרשה תשובה כמו שחשבו ערלי הלב וערלי הבשר.
ואם כן מילת הילד היא כפשוטה בהכרח והוא לתועלת רבות כבר נתגלו קצתן לנו שבח לאל:

והנתיב השלישי כולל הבנת הקריאה על צד דרשות והגדות.
וגלגליהן מקיפים שני הגלגלים הנזכרים כענין אומרם ז"ל למה לא נאמר ביום השני כי טוב מפני שלא שלמה מלאכת המים וכן כל כיוצא בו.
והנה קראו זו הדרך דרש להורות שבה אפשר לדרוש ולחקור ולדרוש בה גם כן ברבים לאזני כל.
וכיוצא בזה קראו גם כן אגדה או הגדה והראשון ענינו משך והוא תרגום והוא טוב למשיכת הלבבות אל דרך טובה.
והשני ענינו ספור דברים נאים שהשומע חפץ להקשיבם בתאוה:

והנתיב הרביעי כולל המשלים והחידות שבכל הספרים.
ומזו הדרך מתחילים היחידים להבדיל מהמון העם כי ההמון יבינום על אחד משלשת הדרכים הנזכרים קצתם יקחום כפשוטם וקצתם יפרשום וקצתם יבינום כדרשות והיחידים ישיגו שהם משלים ויחקרו במשליהם.
ובזה יקרה להם שמות משותפים גם כן כמו שהתבאר ענינם מן המורה:

והנתיב החמישי כולל דרכי הקבלות התוריות לבד.
וארבע הנתיבות הנזכרות לפני זו הנתיבה כל האומות משתתפים בהם, המוניהם בשלשה מהם וחכמיהם ברביעית עמם וזולתם.
ואמנם זו החמישית היא תחלת מדרגות חכמי הקבלה הישראלים לבד והיא שבה נבדלו מכל ההמון שבעולם ומחכמי אומות עולם ומחכמי ישראל הרבנים בעצמם המתגלגלים תחת שלשת הגלגלים הנזכרים.
והמשל על זו הדרך כגון ההוראה שתורתנו המורה באות הראשונה שבה שהיא ב של בראשית שצריכה להיות רבתי.
וכ"ב אותיות גדולות הן בכל כ"ד ספרים וכגון ח של וחרה שראויה להיות כזאת, ושני נונין הפוכים ויהי בנסוע הארון כאלה ().
ורבים כיוצא בהם מהמקובלות לפי המסורת מבית ומחוץ.
ומלאין וחסרין ואותיות מלופפות ועקומות וכיוצא בם שהם מינים רבים.
ולא נתגלה מאמתם דבר לשום אומה זולתי אומתינו הקדושה.
והדורך דרך האומות יתלוצץ מהן כי יחשיב בם שנכתבו לבטלה והם להטעאות הקבלה וטעו בם טעות גדולה.
ואמנם היודעים אמיתת נתיבותיהם הכירו מעלותיהם והתבאר להם מסתריהם כי קדש הם.
וזו הדרך היא התחלת חכמת צירוף האותיות בכללה ואינה ראויה אלא ליראי השם ולחושבי שמו לבדם:

והנתיב הששי הוא נתיב עמוק עמוק מי ימצאנו.
ועל דרך זו נאמר "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב יא' ט'), והיא ראויה לנזכרים המתבודדים ברצותם להתקרב אל השם קרבה שיהיה פעלו ית' ניכר בם עצמם.
ואלה הם הבאים להדמות בפעלם אל פעל השכל הפועל.
ושם זו הנתיבה כולל סוד שבעים לשונות שהוא בגימטריא צירוף האותיות והיא השבת האותיות אל חומרם הראשון בהזכרה ובמחשבה על דרך עשר ספירות בלימה שסודם קדוש.
וכל דבר שבקדושה אינו פחות מעשרה ולא עלה משה למעלה מעשרה ולא ירדה שכינה למטה מעשרה.

ובעשרה מאמרות נברא העולם ובעשרת הדברות נתנה התורה והעשרות המורים על זה הם רבים.
ותחת זו הדרך גימטריא ונוטריקן וחילופים ותמורות וחילופי חילופים וחילופי חילופי חילופיהם עד עשרה חלופין וזה מפני חולשת המחשבות האנושיות שאין לחילופן קץ. כי הם דומים לפרטי היצורים שאין להם קץ ואף על פי שחמרם אחד צורותיהן מתחלפות ובאות עליו זו אחר סוד זו:

ודעת ר' אברהם בן עזרא ז"ל בטלוה בזו הדרך לפי מה שאמר בפירוש התורה בענין אליעזר על גימטריא שלו שעולה שמונה עשר ושלש מאות ונאמר עליו בעניו "וירק את חניכיו", חניכו כתיב וזהו אלעזר.
ואם הוא דרש ובן עזרא אמר על זה, לא דברה תורה בגימטריא שאם כן יעשה אדם מן הרע טוב ומן הטוב רע.
ואיני חושב עליו שנעלם ממנו עניין זה אבל אולי אמרו להסתיר הסוד, והדין היה אתו לפי מה שזכרנוהו בשלשת הדרכים הראשונים כי ספרו נכתב להמון כולו מלבד מקצת מקומות שהעיר עליו באמרו "וזה סוד זה המשכיל יבין ואם יזכה יבחין":

וכל שכן שאני כבר ראיתי פירושו על ספר יצירה (של הראב"ע) וספר השם וזה הנתיב הנכבד והנורא ממנו יתגלה מקצת ענין ידיעת השם המפורש והוא הרמוז בספר יצירה בפרק ב', נאמר שם עליו "כ"ב אותיות יסוד ג' אמות וז' כפולות ויב' פשוטות, כ"ב אותיות חקקן חצבן שקלן המירן וצרבן וצר בהן נפש כל יצור וכל העתיד לצור" וכו':

והנתיב שביעי הוא נתיב מיוחד וכולל כל הנתיבות והוא קדש קדשים והוא ראוי לנביאים לבדם והוא הגלגל המקיף בכל, ובהשגחתו יושג הדיבור הבא מהשכל הפועל על הכח הדברי שהוא שפע שופע מהשם ית' באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי.
כמו שאמר הרב ז"ל ב"מורה" בחלק ב' בפרק לו' והוא נתיב אמתת הנבואה ומהותה.
והוא ענין דעת השגת מהות השם המיוחד כפי מה שאפשר למיוחד שבמין האדם שהוא הנביא, להשיג ממנו שהוא ברא הדיבור האלוקי לו על פיהו:

ואין ראוי לכתוב איכות זה הנתיב הנקרא קדוש ומקודש בספר, והיא אפשר זולת היות חושקו מקבל תחלה פה אל פה ידיעת שם בן מ"ב ושם בן ע"ב למסור לו בו שום מסורות ואפילו בראשי פרקים:

ואם כן הנה כבר כללתי לך בדברי אלה שהם בתכלית הקיצור לפי מה שצריך לדבר בם עניני ז' נתיבות שכל התורה נכללת בהן.
וזה מספיק לפי מה שכוונתי אליו להתחיל בו בזאת האגרת שאני שולח לך אחי הנכבד כבוד ר' אברהם הנקרא בשמי אברהם לכבוד השם ולכבוד אברהם אבינו ע"ה:

ועתה אחל בחרוזים ורמזים על סולם התורה וראשיהם הפוכים כמלאכים עולים ויורדים נערכים:

אברהם אב רהם ירד:

אברהם אב רהם עלה:

מי שלג הכיר ברד:

מים מבור עמק דלה:

(אלו ראשי התיבות לחרוזים בע' הבא):

אמת סולם בראו צור להורות:

בלימה הם שמם עשר ספירות:

ראה משכיל עשרה מאמרות:

הליכות התנועות הדברות:

מזוגים מבלי מזג יצירות:

אניתם מלאה מסחורות:

ברוחם נשקלו כל התמורות:

רחוקים ממאורי המאורות:

הברות הלשונות בם קשורות:

מכנים שם שפחות לגברות:

יחידים כאבנים היקרות:

רצופים הם מסודרים כשירות:

דבקים על דמות חמר בצורות:

המוני עם פרטים עם כללים:

לבוש מעי הלא הוים וכלים:

ענו לי אם בגופי הכסילים:

מנבא יה לבבות נאצלים:

הכי חושק להחכים הסכלים:

רמזים מלאו לוחות פסולים:

בכל לשון נתיבות המשלים:

אבל אישים בלי מדע אוילים:

מתוקים מדבש דברי נבלים:

הנאות גוף ערובות על שבילים:

ר"יו שלם ומספריו מגלים:

ב"חרם צור בארבעה דגלים:

א"מת אתם שמות שרים עלולים:

מוציאם השכלים העלולים:

ידועים ללבבות המהולים:

מסורים באמונה לשכלים:

מקובלים אבל עולים ויורדים:

באותיות מצורפים שקולים:

ומאזניהם הברות והבלים:

רקיעים עם יסודות השפלים:

עקבם ראש לראשי הפעלים:

מקורם מקור חיים כפולים:

קרואים נעבדים לבעלים:

דרשום וחק רום מאצילים:

להלל בם אדון המהללים:

הויות הם בשם השם כלולים:

דעו מי הוא יסוד ערים בצורות:

רמוסים מבלי חקים ותורות:

בלי מדע נפשות נאסרות:

רצוים מבלי שעות גמורות:

יריאים מפשעים ועבירות:

כתבם צור באותיות בהירות:

הלא הם תוך צרור חיים צרורות:

גויתם לבר אצלם שמורות:

לפי דעת בני זרים וזרות:

שאר התאוות בלי סדורות:

י"קר הדת וקבלות מסורות:

מ"סרס לחקור בם כל חקירות:

מצורפים בלבנו להורות:

"שמעו כי נגידים אדבר ומפתח שפתי משרים" (משלי ח' ו'):

תרתי בלבי ועיינתי שכלי וידעתי סוד מכתבך ויסוד מחשבתך כאשר בקשת וכוונת בו להודיעני אמתתו ומהותו והכרתי והבנתי מתוך דבריך הנעימים ומקרב מאמריך היפים המורים והמודיעים לנו רוב השגותיך ותשוקת נפשך בחכמות העליונות ובהשגות הרוחניות המוציאות שכל כל משכיל מן הכח אל הפועל.
ובראותי כי כן הנה שמחתי שמחה מאד, שמחת עולם עם טוב מציאותך והויתך ומיד נקשרה נפשי בנפשך קשר אמיץ ונדבקה רוחי ברוחך דבוק חזק וכל דבריך ישרו בעיני והיטבת דבר כאשר דברת בם כי הם כולם דברים שבאו מופתים על אמתתם בכלל.
רק בפרט אחד שבם ראוי להקשות עליך קושיה גדולה ולא עוד אלא שבו בעצמו אתה מקשה על עצמך ודבריך סותרים בו זה את זה.
וקל עלי לבלתי חשדך על שנעלמה הסתירה שבין דבריך מעיניך מפני שנראה לי בדבר ההוא שבמרירות לבך דברת בו.
רק אני צריך לעוררך על הסתירה בעצמה האלקית ואח"כ אודיעך הקושיה העמוקה דרך אהבה וחבה.
ואהיה כמעורר ישן שחושב להיות ער כשאינו מכיר במהות שנתו ובאמתת תרדמתו.
ואחבר אל הפרט ההוא עם הקושיה תמה אחד ופלא מחודש אצלי והוא קרוב לדעתי להיותו נמנע והיה אצלך מחויב לפי דבריך:

ואומר שהסתירה שבאה בדבריך היא היותך מוסר דינך ליודעים שיעידוך על האיש הנעלה שהסתרת שמו ממנו מפני שמחה על מה שאין בידו למחות והוא שמחה על מה שלא ידע.
והנה גנית אותו במה שידע ואתה אינך בקי באותה הידיעה שלו ואיך האשמת על היותו מוחה על מה שלא ידע ולא האשמת עצמך תחילה על היותך ממחה על מה שלא ידעת.
זאת היתה כונתי בענין הסתירה ואמנם קראתיה עוד בשם סתירה מפני שאמרת בסוף הענין ההוא שהוא זריז בו ובקי בענינו כי אין דרכו דרך טובה ושכחת דרכך וחייבת לה הדרך הנבחרת בכלל והיא ששללת אותה מדרכו בכלל:

ואני אודה לך בשבח דרכך ששבחת שהוא שבח אמיתי וראויה היא אצלי דרך חכמת המחקר לשבחה כי חכמה מופלאה היא באמת.
רק היא אצלי ואצל כל מקובל כולם יודע הדרך שגיניתה חכמה קטנה מאד שהחכמה ההיא היא הנבואית לבדה ואחת היא לאמה ברה היא ליולדתה.

"ראוה בנות ויאשרוה מלכות ופילגשים ויהללוה" (שה"ש ו' ט').
ועליה לבדה נאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה" (משלי לא' כט').
כי בלא ספק כל החכמות לה כבנות והיא להן כאם שכולן יונקות ממנה.
ובה ישיג האדם השכל הפועל בקלות ובה יתעלה על כל החוקרים והחכמים אשר המיתו עצמם להשיגה.
"ועשו כן החרטמים.
ולא יכולו" (שמות ח' יד'):

ואחר שדברתי בסתירה והעדותיך על מציאותה ועל מקומה אשוב אל הקושיה ואומר שמן הדין הוא להקשות עליך ולמחות בידך על הדרך הפילוסופית שאתה דבקת בה עם היותך ראוי לכך מצד חכמתך.
והטעם הוא מפני חשבך שחכמת התורה שנקראת חכמה מביאה לידי רוח הקודש כמו שאבאר זה לפנינו במקומו בע"ה, היא חכמה למטה במדרגה מחכמת הפילוסופית.
ואולי זה הענין נעלם ממך ועל כן אצטרך להעירך עליו עד שתתעורר אל אמתת דבר זה משנת השכחה ויוסר לבך ממה שדבקת בו עד היום ושמת אותו תכלית אחרונה:

ואמנם ידעתי מטוב שכלך שכבר תתרונן משנת השכרות האולת הקשורה בלבך על זה בעת שתשמע הראיות הברורות מפי ספרי זה כי יתקיים בך מה שכת' בכיוצא בזה "תן לחכם ויחכם עוד הודע לצדיק ויוסף לקח" (משלי ט' ט'):

ואם כן שכבר הודעתיך ענין הקושיה ואמתתה אחבר אל מה שאמרתי התמה והפלא שאמרתי בו, שאתה התהללת והתפארת במה שאי אפשר לשום חכם בעולם להתפאר בו עם היותו מכחיש הקדמות הידיעה שזכרת שכבר ידעתה.
והיא אמרך כי סוד השם ותנועת מקצת אותיותיו ידעתה ובנשימה הנחה והמפסקת והמארכת הבנת ותקון ממלכת המרכבה שמרת:

והנני צריך עתה לשוב לדבר על זה מעט ולהודיעך מה הפרש יש בין בעלי קבלה הנבואית ובין בעלי החכמה השכלית בענין זה.
ואחל לומר שזה ידוע וברור לכל מי שלמד גמרא מסכת שבת, שבא בו הכתוב בפרק אמר ר' עקיבא ת"ר הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

ושם נאמר עוד אמר ר' יוחנן מאי דכתיב "אדני יתן אמר המבשרות צבא רב", כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשונות.
דבי ר' ישמעאל תנא "כפטיש יפוצץ סלע" מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה נתחלק לשבעים לשונ'.
ושם בא עוד אמר רב חנינא בר פפא מאי דכתיב "שמעו כי נגידים אדבר ומפתח שפתי מישרים", למה נמשלו דברי תורה לנגיד לומר לך מה נגיד זה כל העובר על דבריו חייב מיתה אף דברי תורה כל העובר עליהן חייב מיתה.
ד"א מה הנגידים הללו קושרים כתרים לאחרים אף דברי תורה קושרים כתרים לאחרים.
ד"א מה נגיד בידו להמית ולהחיות אף דברי תורה יש בהן להמית ולהחיות, כדרבא דאמר רבא דאומן לה סמא דחיי דלא אומן לה סמא דמותא.
ד"א נגידים כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה קשרו לו שני כתרים:

וביאור שני הכתובים האלה הוא ביאור מופלג עם התולדות המתחייבות ממה שדרשו בהן הנזכרים ז"ל.
ואין כונתי להביא דרשות והגדות בענין זה ואע"פ שכבר יגלה לכל משכיל שהם משכני סתרי התורה ואהלי סודות הנבואה וכשידעם המקובל מעניניהם אז יכיר מעלת אומריהם ומדרגת מחבריהם.
ואמנם רמזתים אני פה כדי להעיר על שני ענייניהם האחד על סוד הלשונות והשני על היות פירושי התורה סם חיים ליודעיו כראוי כמו שנאמר על זה "ואתם הדבקים בייי אלקיכם חיים כולכם היום" (דברים ד' ד').
והדבקות בשם משותף עם הקיום הנצחי כמו שנאמר "ובו תדבק ובשמו תשבע" (שם י' כ').
והוא הקיום מצד שמו המפורש ית' וככה בא בדברי משה רבינו ע"ה "וזאת התורה אשר שם משה" וגו' (שם ד' מד'), שפירשו בו זכה סם חיים לא זכה סם המוות.
וכן הנביא אומר "כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בם ופשעים יכשלו בם" (הושע יד' י'):

ואם כן הנה התורה גם כן קראוה סם המוות למי שלא זכה בה.
והמשל עליה כי השמש בחמו המגיע באמצעות האש היסודית והאויר מחמם ופועל פעולות מתחלפות בגופים מתחלפים ואע"פ שהוא אינו לא חם ולא קר ולא פושר.
כי אינו מורכב ממזגים אלו ולא מזולתם ואם כן הכל לפי המקבלים שהרי הוא משחיר פני הכובס ומלבין פני הבגד.

וכן מתיך הדונג ומקשה הביצה או הדומה לה.
וכן התורה ממיתה ומחיה לפי המקבלים וכן כתיב "מות וחיים ביד הלשון ואהביה יאכל פריה" (משלי יח כא').
וזו היא לשון הקדש הכוללת שבעים לשונות.
ובפרק הנזכר בעצמו נאמר אמר ר' יונתן לעולם אל ימנע אדם עצמו מדברי תורה ואפילו בשעת מיתה.
שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל" אפילו בשעת מיתה תורה.
אמר ר' שמעון בן לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל", אל תיקרי באהל אלא כי ימות בה:

הנה שני הענינים שהבאתי ראיה מהם על כונתי בם, שהם מכלל דברי חכמינו ז"ל בפירוש הכתובים הנזכרים מורים על ענינים שלמים מאד.
במה שהאדם צריך לדעת אמתתם ברצותו להיותו שלם השלמות האחרון אשר אין שלמות אחריו לאיש מאישי מין האדם.
וזה שהם מודיעים לנו מהות הנבואה באמתתה ובסבת מציאותה שהיא הדבור המגיע מהשם לנביאים באמצעות הלשון השלם הכולל תחתיו שבעים לשונות והוא לשון הקדש לבדו, הנכלל תחת כ"ב אותיות הקדש במופתים (ברוב דברי המחבר פירוש המילה מופת-הוכחה) ברורים מושכלים לכל מקובל שלם שיודע הקדמותיהם ותולדותם.
וזה שהודיעו לנו הכתוב האחד עם פירושיו ועם סתריהם, ואמנם הכתוב השני הודיענו סוד מהות הדבור הפנימי האנושי וכחותיו ופעולותיו בנפש המשכלת, שהוא סבת חייה וסבת מותה אחר הפרידה.
וגלה לנו שהדבור הפנימי נחלק לשני חלקים שהם שתי מחשבות מתחלפות ומתחייבות משתי עצות הפכיות נבראות ומוטבעות על שני כלים תחתונים, ששכינתם ימין ושמאל והבליהם עולים למעלה עד התכלית ויורדים למטה עד התכלית.
וכלי אחד עליון מקבל כחם ומוליד בנים הנקראים תלמידים.
וכלי אחד תחתון מקבל כחם גם כן ומוליד בנים שומרין המין הגופני.
והראשונים הנזכרים שומרין המין הרוחני ועליהן שומרין שני בתי דינין, בית דין של מעלה ובית דין של מטה.
והדיין יושב על שני כסאות הדין ודן בשתי מדות העליונים והתחתונים.
ונקראים מדת הדין ומדת הרחמים ושמם עוד יותר מבואר, כף זכות וכף חובה:

והנה שני עצים עדים לפי התורה וסתר החכמה והעלם הנבואה על כל זה שהם מורים על ראש התורה וסופה ועל ראשית המציאות וסופה ונקראים עץ החיים ועץ המות טוב ורע. והראשון עץ מגלה האמת והשקר ומודיע ההבדל שביניהם והוא שמגיד שכל מציאות קיימת היא אמת, ושקר העדר המציאות.
וזהו המביא לאכליו חיים נצחים שהם הקיום האמיתי, מפני שסבתו קיימת נצחית.
וכמה הרפתקי בדרך זו עד שיצא ענין זו הידיעה מן הכח אל הפועל האמיתי השלם הקיים.
וכמה מתו בעולם שחשבו שחיו במותם מתוך השגתם.
והסבה בזה היא רוחק העלמת אמתת ידיעת מהות עץ החיים ועץ הדעת שהם שניהם עיקר מציאות האדם בזה ובבא:

והיודע סוד ענינם ומה בין האדם ובינם הוא האיש המיוחד ויודע מהם השם המיוחד.
וכבר ידוע שאי אפשר לדעתם כי אם בדרכי הקבלה.
כי התורה כולה עם היותה כוללת כל הדרכים הדרך המעולה שבכל דרכיה ושהיא סגולה לכל החכמות היא הקבלה המושכלת, לא הקבלה הראשונה אבל מביאה לידיעת התכלית האחרונה הנעלמת מכל האומות ונגלית לישראל לבד, שהיא האומה המיוחדת ולשונה ומכתבה מיוחדים וסגולות בידיעות השם.
והקבלה הזאת היא שנאמר עליה בפירוש בראש מסכת אבות, משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וגו'.
ולא נאמר עליה שמה שנודע מענין התורה (ש) הוא דבר מושכל שהשכילן משה ותלמידיו עם היותם שלימים בדעת המוטבעת באדם.
ועל כן לא אמרו משה השכיל תורה מסיני, וגם אמרם מסיני ולא אמרו בסיני הורונו בו אמתת הסוד והוא שרמזוהו באמרם סלם שראה יעקב אבינו זה סיני.
וזה הסוד נגלה מדרך גימטריא והיא הדרך שרמזוהו לנו באמרם תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה:

ונודע לנו שסוד סיני הוא כפול והוא ק"ל, ויוצא משני שמות הקדש אדנ"י אדנ"י.
ויוצא משמות חמשה מיוחדים שכל אחד סודו כב"ד, ואחד חמש שבקל, וחמשת תנועותיו מורות על חמש הויות ראשונות דרך הימין וחמש דרך השמאל, הרי עשר ספירות בלימה.

מספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש, אשר על כן שם ה' מתחיל מן י' בכלל.
וכל הו"ה סודו ה', והו"ו לקשור ו"ה שנית לחלוק ההויות בין שני ההין ה' כנגד ה'.
והן הפועלות על דמות שעל פועל אצבעות שתי ידים.
ידוע כי מדת הידים מורה על מהות מדת הדין וי' אצבעות הרגלים מורות על מדת רחמים.
והידים בעלי הפעולות והרגלים בעלי התנועות והלשון בעלת תולדות התלמידים והמילה בעלת תולדת הבנים הרי כ"ב והנה ד' סבות לכל פעל:

ולולי חכמת הקבלה איך היה זה כולו נודע באמתתו.
ודע כי שם אדנ"י הוא חתום על כח השמש והירח בעת התחברם מן תקל"ב אל תקל"ב על דרך חבור י"ט שנה עם כ"ח שנה.
שאמר הנביא עליהם "כ"י ט"ח מראות עיניהם מהשכיל לבתם" (ישעיה מד' יח'), והם חותם העולם בסוד "וירא אלקים כי טוב".
שנתן כחו של זה בזה וכחו של זה בזה וצרפן זה עם זה וקשר זה את זה.
בזה נקשר גם כן כתר מיוחד על ראש כל אחד ואחד מהם, והוא סגולה לו מצד כתרו שנבדל בו מחבירו.
וזו הסגולה היא האמיתית אצלו ולכל אחד מהם הבדיל מיחד מן המיחד.
והוא שבו מתעצם זולת מה שמתעצם בו חבירו.
ואין השמש מין ולא איש ממין ולא הירח גם כן ואע"פ כן יחידים הם ולהם התעצמות מיוחדת משאר התעצמויות של הכוכבים הנבוכים וכל שכן מן הקיימים.
ורבותינו קראום שני מלכים כאמרם על ענין מלשינות הלבנה שהלשינה על החמה אין שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד:

וזהו מכלל סוד העיבור שרמזוהו רז"ל על פי ר' אליעזר ור' יהושע בתקופות שהתחלתן מניסן, ובמולדות שהתחלתן מתשרי.
וזאת ההתחלה מיוחדת אל ראש טלה וזאת מיוחדת לראש מאזנים.
ושם הקדש נחלק בכך בחתימתו לשנים.
והרמז עליהם אני אעוררך עליו "אפס קצהו תראה וכולו לא תראה" (במדבר כג יג').
והוא כי חצי השם מוכה בצורת המספר המרובע על עצמו עולה רכ"ה וחציו הנשאר מוכה על עצמו ג"כ עולה קכ"א, וזה סוד 'מזל מאזנים' וזה סוד 'מזל טלה':

והם שני עדים שעל פי השם מתגלגלים שניהם על קו שוה תמיד.

וגם שווי היום והלילה בזה ושווי הלילה והיום בזה עדים נאמנים.
והמזלות חלקי העולם והשמות חלקי הנפש והימים והלילות חלקי השנה.
הרי שלשה עדים נאמנים על מציאות השם ית' ועל השגחתו המיוחדת בשלשתם, והם עולם שנה ונפש הנזכרים בספר יצירה, הכולל חכמות מעשה בראשית לפי נגליו, וכולל חכמת מעשה מרכבה לפי נסתריו.
והעד הוא הדבור הראשון שבו התחיל מחברו והוא אמר 'בשלשים' שסודו בגימטריא 'מעש"ה מרכב"ה' וענינו אצלינו הרכבת 'שם בשם'.
וכן יחזקאל התחיל בו ברמז הזמן הנספר באמרו "ויהי בשלשים שנה", לפי הנסתר המקובל שבו:

וידוע שכמו שאמ' שבשלש עשרה מדות התורה נדרשת וגימטריא ונוטריקן שקראוהו לשון נוטריקם הם מכללם.
ודרשו בהם פלאי פלאות במקומות רבות ועניניהם מתחלפים בסוד ורמז ובא מהם בגמרא בשבת פרק הבונה קצת הערה עליהם.
והוא שנאמר שם אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא מנין ללשון נוטריקם מן התורה שנא' "כי אב המון גוים נתתיך".
אב נתתיך לאומות, בחור נתתיך באומות, חביב נתתיך באומות, מלך נתתיך באומות, נאמן נתתיך באומות.
ר' יוחנן דידיה אמר אנכ"י אנא נפשי כתבית יהבית.
רבנן אמרי, אמירה נעימה כתיבא יהיבה איכא דאמרי יהיבא כתיבא נאמנין אמריה.
דבי ר' נתן "כי יר"ט הדרך לנגדי", יראתה ראתה נטתה.
דבי ר' ישמעאל תנא כרמ"ל כר מלא.
רב אחא בר יעקב אמר "והוא קללני קללה נמרצת", נואף הוא מואבי הוא רוצח הוא צורר הוא תועבה הוא.
רב נחמן בר יצחק אמר "מה נדבר ומה נצטדק", נבונים אנחנו צדיקים אנחנו טהורים אנחנו דכים אנחנו קדושים אנחנו:

ותחת אלה הדברים נפלאות תמים דעים, אין הכונה פה לגלות נסתריהם ולהודיע לכל, שכל מי שחושב שהחכם במה שנופל תחת אלה הדברים והדומים להם, אמתת מהותם ותכלית כונת רבותינו בם כפי מה שקבלום מפי הנביאים כולם ע"ה.

אבל הכונה בהם עתה להודיע שאלו כולם והדומים להם שהם עניינים זרים אצל המתחכמים המתפלספים המתפארים בחבורי האומות.
ואם הם מאומותינו הם תועים שוגגים או מזידים, בחשבם שמה שהשיגוהו חכמי האומות בכלל החכמות נעלם מרבותינו החכמים ז"ל ומנביאינו ע"ה:

ולו ידעו אלה התועים דבר מאמתת הקבלה האמיתית היו יודעים ההפרש הגדול שבין חכמינו ובין חכמי שאר אומות, כל שכן בינם ובין נביאנו.
שאני אומר שהפילוסוף הגדול שהיה מן האומות בשם ראש הפילוסופים והוא אריסטוטלוס, היה חסר מאד ממה שהשתדל בו לדעתו אצל הקטן מחכמינו ז"ל.
ואמנם היה חכם גדול בערך אל שאר חכמי האומות וראוי לשבחו במה שחקרו.
שהנה הנראה מתוך דבריו והוא שכוונתו בחקירת החכמות היתה לשם שמים.
אבל שכלו היה קצר להשיג, וכן שכל כל אדם קצר.
ולפי' הקבלה מוציאה הנעלם מאותם העניינים מן הכח אל הפועל ומגלה הנסתרות שבם לכל מקובל ומקובל, גם כן לפי כחו ולפי קבלתו ולפי השתדלותו להוציא מה שבכח אל מעשה.
שאף על פי שהקבלה נמסרת לכל משכיל בכלל אין כל שומעה ומקבלה יכול עליה להוציאה לפועל.
שהרי אין מוסרין ממנה כי אם ראשי פרקים ולמי שהוא חכם ומבין מדעתו.
וכבר נאמר אין מוסרין סתרי תורה אלא לאב בית דין, והוא שליבו דואג בקרבו.
וגם נאמר עוד אין מוסרין סתרי תורה אלא ליועץ וחכם חרשים ונבון לחש.
כמו שרמז בעל "מורה הנבוכים" מורה צדק הוא הרב הקדוש איש האלקים משה עבד יי, בסבה הרביעית מן הסבות החמש בפרק ל"ד אשר בחלק הראשון מהמורה.
והן הסבות המונעות לפתוח הלימוד האלקיות:

וכשתתעורר אל מה שנזכר בפרק "הבונה" במסכת הנזכרת מענין זה תפלא על המאמרים ההם כשתבינם כראוי.
והוא אמרם ז"ל, אמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין.
ואמר רב חסדא כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ, נבוב בובנ בהר רהב סרו ורס.
והמשיכו הענין ההוא הידוע על צורת אגדה בענין אלף בי"ת, אלף בינה.

ושם אמרו מאי דכתיב "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן", בא ליטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו.
שי"ן שקר תי"ו אמת:

ראה איך לקחו ראשו של זה וסופו של זה והנשאר משניהם מקרא.
ותבין זה ועיין מה שבא שם עוד בענין א"ת ב"ש ובענין אח"ס בט"ע ובענין א"ל ב"ם עד סוף המשלים ההם.
והוא טר יש כת נטור, יש לי כתות כתות מזרעו של עשו שאני נותן לך.
ואע"פ שנראים דבריהם שאמרו דרדקי באמרם לפני זה אתי דרדקי האידנא.
ואמור מילי דאפילו בשני יהושע בן נון לא איתמר כותיהו.
ועיין בסנהדרין וראה מה שרמזוהו בענין "פס ידא די כתבא", אשר בא בספר דניאל על צירוף "מנא מנא תקל ופרסין".
על פי רב ושמואל ור' יוחנן שזה אמר 'אנם אנם לקת ניסרפו'.
וזה אמר 'נמא נמא קתל פורסין'.
וזה אמר 'ממתוס ננקפי אאלרן':

והסוד הגדול שנא' על הכלל בגימטריא איכתיב להו יט"ת יט"ת אד"כ פו"ג חמ"ט.
וזה סוד מקובל מופלג, והמבואר ממנו שהוא בחלוף אותיות א"ת ב"ש והן י"ה אותיות.
ונאמר עליהן "ולא כהלין כתבא למקרא" (דניאל ה' ח').
וסימן מספר האותיות יד"א, וסימן מספר אותיות הפירוש לפי שלשת הפסוקים לאחור כ"ח כ"ו כ"ב.
חבר שני המספרים של הפשט והפירוש ותמצאם עולים מנ"א.
וסוד חברו הפוכים אמ"ן אמ"ן, כי הם סוף הפסוק כמו שרמז בו במלת פירוש "מנא מנא אלהא מלכותך" (שם כו').
ולא פירש מן השנים כי אם האחד, כי מנא הוא פירוש מנא האחד לבד, כאשר מלת תקילת פירוש כמו תקל וכמו שמילת פריסת פי' ופרסין והם ענינים נגזרים ולשון נופל על לשון:

ואמנם הורונו ולמדונו הכתובים ההם שהענין הנכתב צריך אל שני ענינים ראשונים בהכרח, ואפילו לדעת ההמון.
האחד מהם צורך ידיעת המכתב כלומר הקריאה הפשוטה ממנו.

והשני צורך ידיעת הפירוש כי זה דומה לענין החלום בעצמו.
כי החלום צריך אל הפתרון וכל חלום שלא נפתר דומה למשל ולחידה שנכתבו ולא נתפרשו.
שאלה כולם הם נמצאים בעבור פתרוניהם ופירושיהם.
וכן השמות בעצמם, כל עת שהם נמצאים ובכל מקום שהם נכתבים אם לא יוודעו פירושיהם לדברים הנזכרים שהם נמצאים בכח ולא בפועל והכונה במציאותם הוא בעבור הפעל כי הכח הוא הכונה אחת לבד:

כן נפש כל משכיל היא שכל בכח, שכבר יש בה כח מוכן להשכיל את המושכלות בפעל, וכשלא השכילתם עודנה עם כחה, אלא שהיא מתפעלת עם רוב ההשתדלות ומתעלה עם רוב הלמוד מעת לעת ומחזקת עצמה ומתקרבת אל הפעל עד שמשגת הדיבור מהשכל הפועל בפעל.
והוא שאמר רוח הקודש שורה עליו ומדבר ברוח הקודש:

לפיכך כל משכיל חייב להשתדל בלמוד ולהרבות בעיון המושכל והמקובל התוריי הנעלם מהמון העם, בעבור שתגיע לו הידיעה שבעדה לומד בפעל.
ובא בדבריהם ז"ל בגמרא שבת פרק כלל גדול.
אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל היודע לחשוב בתקופות ומזלות ואינו מחשב עליו הכתוב אומר "ואת פועל יי לא הביטו ומעשה ידיו לא ראו" (ישעיה ה' יב').
ואמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן מנין שמצוה לחשב בתקופות ומזלות, שנא' "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד' ו').
אי זו היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומ' זה חישוב תקופות ומזלות:

ואחר שזכרתי אלה הענינים כולם אשוב לדבר במופתים ובראיות חזקות אשר עלו בידי, על היות דרך גימטריא וכל מה שהוא ממינו עם צירוף האותיות וחילופיהן וחלופי חלופיהן דרך יותר חשובה ויותר מעולה מכל דרכי ההגיון, שאמרו עליו מנעו בניכם מן ההגיון (ברכות כח:).
עם היות שם מי שפירש, לא אמרו מנעו עצמכם אלא מנעו בניכם מפני פחדם, על היות הבנים שהם התלמידים חלושי הדעת.

ואפשר שיקשו בו עם כח המושכלות על המקובלות התוריות ויבואו לידי הריסה.
כי בנין נערים סתירה וסתירת זקנים בנין.
וכבר אמרו חז"ל תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה מתוספת בהן, שנאמר "בישישים חכמה ואורך ימים תבונה" (איוב יב' יב').
אבל עמי הארצות כל זמן שמזקינין טפשות מתוספת בהן, שנאמר "מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח" (שם כ').
ואמר "ודלא מוסיף יסיף ודלא יליף קטלא חייב" (אבות א יג).
ולא אמר מה ילמוד הלומד אלא סתם, שכל למוד מחדד השכל, והבטול מהלמוד נאמר עליו יום תעזבני ימים אעזבך (ירוש' ברכ' סח.
ובפרש"י דברים יא' יג'):

ואמנם באמת שהלמוד המסודר הוא הראוי לכל מבקש ההצלחה.
וכבר אמר הרב ז"ל בסוף הפרקים הארבעה הראשונים שבמדע, שאין ראוי להטייל בפרדס אלא מי שמילא כריסו מלחם ובשר, ושמם משל לידיעת האסור והמותר וכך הוא באמת שראוי להקדימם.
וכשהתחזקו יעלה הלומד מהם אל מה שהוא יותר קרוב מהם אל ידיעת מהותם ומהות סבתם, ומשם יסעו ויחנו ויסעו ויחנו.
עד הגיעם אל התכלית האחרונה המכוונת בבריאת האדם בצלם אלקים ובדמותו:

והנה אברהם נביא בצלם אלקים כי בצלם אלקים עשה את האדם:

ואומר אחר זה ההגיון שחבר בו אריסטוטלוס הספרים השמונה שהם המאמרות והמליצה וההיקש והמופת וההטעאה והדרש והניצוח והשיר.
אשר כבר עברנו על כולם בעיון, הוא ענין המלאכה.
ואינה חכמה כמו שקורין אותה מלאכת ההגיון, ונאמר עליה שערכה אל השכל כערך מלאכת הדקדוק אל הלשון.
קל וחומר שדרך ידיעת צירוף האותיות דרך מעולה הימנה, ואמתתה התבארה מפירושי ספר יצירה הנודעים בקבלה לא זולת זה:

ואני למדתי עליו יב' פירושין זה מעולה מזה, קצתם על דרך פילוסופית וקצתם דרך נבואות.

וזה היה אחרי למדי מקצת ספרי אריסטו בטבעיות ובאלקיות.
כי מן הלימודיות מעט למדתי מפני שלא מצאתים מועתקים בלשוננו שהוא לשון קודש לבדה והן זולתה קודש כי אם חול.
וברוך המבדיל בין קדש לחול.
ואחרי למדי מורה הנבוכים פעמים רבות מאד עד שהבנתי ממנו איך נקשר קצתו בקצתו.
כי השבתי פרקיו זה על זה, והמופת על זאת חכמת הצירוף ומלאכתו המחשבית מעולה ממלאכת ההגיון, הוא שהיא חכמת ההגיון הפנימיי העליון וזאת היא להגיון והחיצוני והתחתון במעלה מן התיכון.
וכמו שהאישיות (הפרטיות) והסתומות והסתירות בשני מיניהם, וההפכיות ומה שתחת ההפכיות קצתם מחלקות האמת והשקר בכל החמרים תמיד, קצתם כוזבות יחד וקצתם צודקות יחד וקצתם זאת צודקות וזאת כוזבות.
ולהן ארבעה מיני הדורשים שם מחייב כולל, ומחייב חלקיי, ושולל חלקיי, ולה כ"ג תכניות.
ההיקש י"ד מינים שלימים להוליד תולדות אמיתיות והם ענינים נסדרים לחלוק ולישא וליתן בם, עד שיצא מהם מופת מושכל לפי מחשבת האנושית.
כן ההקדמות המקובלות מסודרות בתמונות ידועות עד שעם המשא ומתן במחשבת הצירוף שהוא גלגול האותיות החוזר פנים ואחור, מחלקי האמת והשקר הנמצאים בכח הנפש המחשבת בחשבונות תחילה, והמדמה הדמיונות והמציירת הנמצא לנמצא והנעדר לנעדר הנמצא לנעדר והנעדרת לנמצא, עד שאם זכתה הנפש בחזק מחשבתה אחר קבלה דרך השמירה מן ההטעאות הדמיוניות, מתעדנת ומתענגת במה שמוציאה תחת קליפות.
והדבור והמספר הנקראים בספר יצירה ספר וספר וסיפור מן הפירות המחיות הנשמות והזנות אותן עד שנהנין מזיו השכינה ונכתרין בכתר שמחת עולם שנאמר "ושמחת עולם על ראשם" (ישעיה נא' יא'):

ואשרי עין ראתה כל אלה כי למשמע אוזן דאבה נפשינו.
על כן אין ראוי להאשים שום אדם שאינו יודע דרך חברו על מה שעושה בדרכו, עד שינסה ויבחן העניינים.
אי זה מהם באמת דרך טובה ונבחרת ואיזו הפכה.
וכל ערום יעשה בדעת, שכן כתיב "פתי יאמין לכל דבר וערום יבין לאשורו" (משלי יד' טו').

וחייב אל הפתי אמונה ואל הערום הבנה וזה לכל דבר בכלל וזה לאשורו של דבר:

ואילו אמרתי אני או זולתי ממי שמתפאר במקובלות, שקבלותינו אינן עולות למדרגות המושכלות, היינו מתפארים בדבר נודע שהוא פחות במעלה על הנודע שהוא חשוב ממנו במעלה.
וזה שהמושכלות הראשונות שמהן הקדמות ההקשים הישרים והמופתים נולדים מהן ונבנים ומיוסדים עליהם למעלה במדרגה מן המקובלות.
וזה מפני שהמושכלות הראשונות מוטבעות בנו והן אמת נודעת בתחילת מחשבה לשלמי הטבע, והמקובלות מהן אמת ומהן שקר.
גם נופל בם טוב ורע ומצד האמת והכזב דומים למושכלות ולמורגשות שהם מחלקות אותן תמיד.
כשילקחו בשיעוריהן ולא יצאו מגבוליהן ולא יטו אל התוספת על מה שבכחם ולא אל הגרעון.
כי אם אל שמירת השווי והיושר והדין המסור להם בטבעם.
ומצד שנופל בם הטוב והרע כלומר המגונה והנאה דומים למפורסמות המוסכמות בקצתם אומות.
ונעלם פרסומם מזולתם וקצתם הכל מודים בסיבתם ומכחישים הפכיהם:

ואמנם התפארות כל מקובל על מעלת דרך הקבלה על כל דרכי חקירת האמת בכל המציאות כדי להשיגה בדרך קלה וחשובה ומשמחת הנפש ומעדנה ומחזקה ומקריבה אל השגת השכל הפועל בשהיא חכמת הקבלה לבדה ולא זולתה, היא מצד שהקבלה הזאת המיוחדת מכל קבלה.
הקדמותיה כולן מושכלות ראשונות ונולדות מן המורגשות האישיות המביאות לידי המושכלות הכלליות.
ולפיכך אומר ממנה מעט להועיל למשכילים בה להשלימה והנה "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר":

ידוע וברור שהפילסופים אומרים כי אם הלשונות והכתיבות המחשבות באמונות הנעלמות מתחלפות ומשתנות העינינים אשר בנפש כל אדם אינם כי אם דבר אחד לכל בטבע.

וכבר זכר זה אריסטו בראש ספר ארמאניוס שהוא ספר המליצה אשר נמצא אתנו ממנו, הוא ביאור אבן רשד מועתק ללשונינו על יד החכם ר' יעקב בן מלמד ז"ל.
ושם אמר דבר וזה לשונו שהתיבות שידובר בהם מורות תחילה על הענינים אשר בנפש והאותיות הנכתבות מורות תחילה על אלו התיבות.
וכמו שהאותיות הנכתבות ר"ל הכתב אינו אחד בעצמו לכל האומות, כן התיבות שיסופר בהם על הענינים אינן אחדות (זהות) בעצמן אצל כל אומה.
ולזה היתה הוראת אלו בהסכמה לא בטבע.
אבל הענינים אשר בנפש הם אחדים בעצמם לכל.
כמו שהענינים אשר בנפש המושכלים להם ומורים עליהם והם אחדים ונמצאים בטבע לכל.
ועוד אמר שם והתיבות תדמנה אל הענינים המושכלים כי כמו שהדבר אפשר שהוא מושכל מבלתי שיתואר באמת ובשקר כן התיבה אפשר שהיא מובנת מבלתי שתתואר באמת ולא בשקר וכמו שאפשר שהמושכל מן הדבר יתואר באמת ובשקר כן התיבה כבר יהיה מה שיובן ממנה מתואר באמת ובשקר.
והאמת והשקר ישיגו הענינים המושכלים והתיבות עליהם כשהרכיב קצתם על קצת או נחלק קצתם מקצת אבל כשנחלקו נפרדים לא יורו על האמת ולא על השקר אלה הם דבריו:

ואם כן כבר יובן מדבריו שהלשונות כולן הסכמיות הן, לא טבעיות כמו שזכר הרב גם כן במורה והביא גם הוא ראייה מן "ויקרא האדם שמות" וכו'.
ואף על פי כן מצאנו שהשם בחר בנו ובלשוננו ובמכתבנו.
והורנו אמונות וקבלות נבחרות אצלו משאר הענינים הנמצאים אצל זולתו מאלו הנזכרים ומן הדומה להם.
כמו שנבחר בטבע בענינים רבים זולת ענינים אחרים רבים, כפי הנגלה מטבע המציאות.
והבחירה הזאת אין ראוי לדון אותה על פי אדם זולת הנביאים אשר נשלמו אצל השם יותר מזולתם משאר חכמי בני אדם.
והם הנבחרים מהשם אשר יחדם להיותם שלוחיו ומלאכיו, להורות אמיתת האמונה.
ואין מי שיקשה על זה:

מצאנו שדבריהם בלשון הקדש ומכתבם באותיות הקדש.
וזה מפני שהיא מורה על שבעים לשונות לפי דרך צירוף האותיות:

וידוע שהאותיות שלנו מהם אישים ומהם מינים ומהם סוגים.
והנה האישים מהם מורגשים ומושגים לראות העין, שהם מורכבים מחמר וצורה בעת שנמצאים נכתבים.
ומקומם על דרך משל הוא הלוח שבו נחקקו, והחמר שלהם הוא הדיו, וצורת כל אות היא תמונתה.
וישיגו מקרים לכל אות, מהם מצד החמר ומהם מצד הצורה.
והפועל אותם הוא הסופר הכותב אותם, המציירם בלוח.
והוא הנותן הצורות לכל חלק וחלק ומזה החמר הדיוני (מדיו) הנזכר שהוא חמר ראשון לכולם והוא הקרוב וכולו חמר אחד.
והצורות מתחלפות בו והוא מוכן לקבל כל צורה.
והעט הוא כלי אמצעי בין הפועל והפעול ובאמצעותו תהיה הצורה של האות מתוקנת.
גם לפי כח הפועל ולפי תיקון הלוח ולפי יופי החמר והפכו ולפי העט.
וחמר הדיו מורכב גם כן מחמרים רבים עד ששב להיותו גם הוא חמר לאותיות ומראהו שחור.
ואף על פי שכבר אפשר להיותו בעל שאר מראים רק מפני שהלוח לבן, על דרך משל הטוב אצלו ליפותו בהפכו שהוא השחור:

וכל מה שקרה לדיו קרה לשכבת זרע בעל הצורות האנושיות שהוא חמר כל אדם, שבו נדבר לבד ונניח שאר בעלי חיים שאין זה מקום ביאור שיתופם אם האדם בזה או הבדלם ממנו בזולת זה.
ונאמר שדם האדם שנאמר עליו "כי הדם הוא הנפש" (דברים יב' כג').
ונאמר עוד "כי הדם הוא בנפש יכפר" (ויקרא יז' יא').
ושם נפש משותף:

זה הדם הוא נקבי תחילה ומראהו וצבעו אדום ואף על פי שמשתנה בצבע כמו שמשתנה בטבע.
והוא חצי חמר האדם, וחצי הדם האחר הוא זכרי והוא בצבעו לבן.
ושניהם דמי נדות כלומר דמים נדים ונעים ממקומם כדי לתת בם צורות חדשות אצלם מיניות טבעיות במציאות והם שפעים.
ושפעים מרובים נמצאים במשפיעיהם.

ובעת התחברות שני הדמים נחתמים שניהם בשם אל שדי.
וסוד א"ל ראשי תיבות מן א' ומן ל' תחילה שהם שמות מיוחדים לשתי אותיות אל.
וכל פ' סודו תחילה במספרו מולד וצרופו למוד.
וכל מולד לו דם.
והנה פ"ל הוא ממ"ל ונשאר משניהם אדם, והנה חבורם אדם ממל"ל.
והנה א"ל מורה במספרו על ההוי"ה לפי נגלהו ואמנם הנעלם ממנו שהוא הנוסף בהזכרת שני השמות שהם פ"ל מ"ד הנזכרים מורים במספרם על ההפס"ד לפי נסתרו.
וזה סוד גדול ולא יובן מאלו הענינים כראוי למי שלא קיבל הקדמות זו הדרך:

וסוד שד"י מטטרו"ן והנעלם ממנו לפי השלמות אותיותיו שהם י"ב מן שי"ן דל"ת יו"ד מן יו"ד מחוברים במספרים עולים ש"ר.
וסוד אל"ף למ"ד במספרים עולים הפני"ם.
והחבור בכולם מטטרו"ן ש"ר הפני"ם.
וראשי תיבותיהם משה והפכם השם.
והנה נאמר "וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם" (שמות ו' ג').
ולא יכיר זה הסתר הנורא וזה הסוד הנכבד כי אם היודע סוד השם הנכבד והנורא יהו"ה אשר סופיהם האדם שהוא אילן הפוך.
וראשיהם שם הקדש (ההו"י) מצורף בצרוף השלישי של י"ב צרופיו להפך, אשר עליהם אמר ית' "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר" (שמות ג' טו'), שכוללים ל' שמות וסודם תי"ו ש"ל ד"ם.
הוא אדם הנזכר הנכלל משני דמים החתום בשם השם הראשון הנקרא מורכב נעלם שכללו ד"ם כב"ד:

וכבר רמזתי למעלה סוד טלה ומאזנים עם סוד השם הנחלק לשנים, שסוד מרובעו רכ"ה עם קכ"א.
ושני החיבורים שוים מצד אחד והפכם מצד אחד.
חבר ר' עם ק' הרי ש' חבר כ' עם כ' הרי מ' חבר ה' עם א' הרי ו'.
ואם כן סוד חבורם "יי איש מלחמה יי שמו" (שמות טו' ג') והבן גם זה:

ואלה הנפלאות המקובלות העולות למושכלות וכמה מכיוצא בהם שנתאמתו בשכל אצלינו שאין ערך למעלתם, איך יתכן שיכירום [זולת ה] נביאים שמתנבאים על פי השם.
ואשוב לומר כי לפי שהאותיות הם מורכבים מחומר וצורה.
והתיבות מורכבות מן האותיות.
והענינים מורכבים מהתיבות.
מן הדין הוא אם כן שיורו על כל המציאות:

והנה זה הענין הוא נמצא בשלשה עולמות.
האחד הוא הנמצא בספר הנכתב המחובר יחד מאותיות נכתבות.
והשני הוא הנמצא בספור הנבטא בלשונות המחובר מאותיות נזכרות.
והשלישי הוא הנמצא בספר הנחשב בלבבות על דרך המחשבה הנכללת מאותיות נחשבות:

וידוע שאלה המינים המתחלפים מהאותיות דומים בהתחלפותם לשלשה עולמות:

המין החיצון הנפרד מכל גוף האדם והוא המורגש הנראה לעינים דומה לעולם השפל, שהוא חי מצד [אחד] ומת מצד [אחד].
חי מצד מניעיו וכוחותיו ומת מצד עצמו לפי טבעו.
וכמו שהיד והעט הם סבות רבות קרובות למציאות האותיות, והעינים משגיחים בתת צורות בחמרם, והלשון מדברת בם בעת המצאם, והלב מצייר מבפנים ונותן הצורות בחוץ.
כן הגלגל והכוכב הם סבות קרובות למציאות החמר הראשון הדומה לחמר הראשון של האותיות שהוא הדיו.
והכחות הגלגליות והכוכביות הדומים לעינים משגיחים בנתינת צורות לחמר זה השפל.
וההנהגה השמימיית הדומה ללשון מנהגת ומסדרת ומערכת סדרי הנמצא הזה ומערכותיו, כפי הראוי בכלל בעת המצאת הכנות לחמרם.
והשכל האלקי הדומה ללב שהוא המעמיד הכל והוא פנימיי מצייר הצורות כולן מבפנים ומגלה פעולותיהם מבחוץ:

והמין האמצעי התלוי בעולם העליון מגוף האדם שהוא הראש והוא שוכן בצד הפנים והוא המורגש הנשמע לאזנים, דומה לעולם האמצעיי הגלגליי שהוא חי נצחי מצד צורתו המשכלת שבה משיג.
ויש לו קצת מחיצה (חסרון) מדרך השגתו, מפני היות נושא צורתו דבר בלתי משיג מעצמו, עם היותו קיים.
וכיוצא בענינו קוראים החוקרים לא הוה ולא הנפסד.
וכשתדקדק בסוד כל הלשונות שאדם יבטא בם שפתו עם שאר מקומות הפה הארבעה הידועים, תמצא ענינים שוים ומתדמים עם ענין העולם השמימיי בכלל.
וברוב הפרטים יאריך ספור ענייניהם, כי יותר הוא הרבה בלי שיעור מה שנעלם ממנו מאלו הענינים, ממה שנגלה לנו מהם עם חשבונו שידענו מהם הרבה.
ואינו כטפה מן הים הגדול מה שצריך, כל שכן לפי מהותו כי אין חקר לתבונה:

והמין השלישי הפנימי אשר הוא כולו רוחני ואינו מורגש, דומה לעולם העליון אשר אין ראוי לדבר בו [ב]פה.
ולא ימסר מה שנודע ממנו כי אם פה אל פה ולאישים המיוחדים לבדם.
והם השרידים אשר יי קורא:

ואמנם דומה העולם כולו לפני השי"ת לענין ההמצאה כמו שדומים ספר וספר וספור לפני השכל הפועל הנפרד המשפיע טובו על האדם והמוציאו מן הכח אל הפועל.
והלב דומה לשכל והלשון למשכיל והכתב למושכל.
והעולם השפל מושכל והאמצעי משכיל והעליון שכל.
ואם כן העליון שכל ומשכיל ומושכל, והאמצעי משכיל ומושכל, והשפל מושכל לבד.
וכשהאדם יוצא בו עם כח שכלו מן הכח אל הפועל לעתים יקרא משכיל מושכליו וידמה לאמצעיים.
וכשיצא מן הכח אל הפועל תמיד בלי הפסק שזה לא יתכן היותו אלא אחר פרידה שהיא עת מיתה לגוף ועת תחיה לנפש יקרא שכל משכיל בפועל נצחי.
ויתדמה לשכל הפועל הנבדל מכל חומר ומכל נושא המוציאו מן הכח אל הפועל השלם:

ובזכות החכמות יחיה אחר מות על היות האותיות ענינים משלשים אצל האדם וכלים קרובים בהתגלגלם לסייע לנפש בקלות יותר משאר הכלים ליציאתה לפעל:

ודרכם לפי הספר היא הצירוף והתמורה והמשקל וכל מה שנמשך מאחריהם בסוד הקבלה:

ולפי הספר הוא החשבון והשלמות האותיות לפי מספרם.
ולפי חשבון המתחייב משמות מנינם ולפי סגלת המנינים שיש בהוראת כל אות ואות מהן וידיעת השתתפותם והבדל צורה זו מצורה זו והודעת הנקרא בשמות המורים על הנמצאים הנעלמים על פי האותיות הנעלמות ועל פי גלגלי הוראת השמות בעלי האותיות הנספרות, כעין שם בן ארבע אותיות ופירושיו, ושם בן י"ב ופירושיו ושם בן מ"ב ופירושיו, שרמזו הרב במורה בחלק ראשון בפרק ס"ב ואמר בו שידיעתו מביאה לידי השגת השכל הפועל עם מה שחיבר אליו לפניו ואחריו כאשר זכר בו.
כמו שהעיר על סוד הצירוף בחלק ב' בענין הנבואה במלת בחל עם חבל.
ושם בן ע"ב שלא זכרו הוא ז"ל.
וכל שכן לפי מה שגלה איש האלקים גם כן משה עבד יי בפירושי התורה.
הוא הנלחם מלחמות יי, הוא הנחמני חברו של המימוני.
ששניהם תלמידי העמרמי שהם נשיאי העולם שלשתם ע"ה.
שאמ' בראש ספרו עוד יש בידינו קבלה של אמת שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה.
ובאר לנו שם סוד איכות זה הענין הנורא שגלה ז"ל ומהות אמתת דברו זה בראיות ברורות שאין להרהר אחריהם אצל כל משכיל מקובל.
ואיני צריך לשנות פה מה שכבר זכרו הוא ע"ה מפורש:

ואמנם לפי הספור הוא שצריך להרגיל להתיך כל הלשונות אל לשון הקדש עד שכל דבור שיזכירהו המדבר בפיו ובשפתיו יחשבנו כאלו הוא מחובר מאותיות הקדש שהם כ"ב אותיות.
ויגלגלהו עד שיוצא ממנו עם רוב גלגולו והתהפכותו אל כל צד, מיץ חלב.
שממנו יצא המיץ הנקרא חמאה.
ואם יחשוב להוציא חמאה ממיץ חלבו ונפת מדבשו "ותחת חטה יצא חוח ותחת שעורה באשה" (איוב לא' מ') "ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב" (משלי ל' לג'), אל יבהל הצורף "כי יש לכסף מוצא" (איוב כח' א').
גם ישמר מפני שכבר נאמר "מצרף לכסף וכור לזהב ובוחן לבות יי" (משלי יז' ג').
ונאמר "צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה" (תהלים קיט' קמ').

ונאמר לפי הסוד הנסתר לרמז על זה ועל כיוצא בו "כי מנסה יי אלקיכם אתכם" (דברים יג' ד'):

והאדם מורכב משני יצרים ראשונים משותפים, וראשיתם אביו ואמו הדומים לחמר ולצורה.
ואיך תהיה מחשבה אחת מיוחדת בלתי שניות רק מחשבתו משותפת מן הן ולאו, ודע זה:

וכמה צריך להוסיף על מה שרמזנו כדי לאמת למקבל המתחיל לבא בחדר החכמה.
ועדין לא ראה הוא ממנה אפילו פני המדינה, כל שכן חומותיה, כל שכן בכלל בית המלך בעליה, וכל שכן חצירו וכל שכן היכלו, וקל וחומר פני המלך.
ועל אחת כמה וכמה שהוא רחוק מדבורו של מלך, אלא אם כן לוקח לו הסדר הראוי לזו הדרך המופלאה:

ואני יודע מצד הבחינה והנסיון שכל מה שידעתי מדרכי ספרי הנביאים בפשותם ובפירושם ובמשלי אגדותיהם ומדרשיהם ומה שלמדתי מן התלמוד.
וגם היה מעט מה שלמדתי מספרי חכמי הפילוסופים.
ומה שידעתי מלמוד המורה ומה שקבלתי מסתרי השמות הכתובים בפרקי ר' ישמעאל באותיות דר' עקיבה ובס' הרזים ובספר רזיאל ובספר משמרות העליונות והתחתונים ובספר הבהיר ובס' יצירה עצמו, כל זה לא הביאני דבר ממנו לידי השגת השכל הפועל עד שאוכל להתפאר ולהתהלל בנבואה שהתהללתי בה לקיים מה שנאמר "כי בזאת יתהלל המתהלל" וגו':

עד שהתקבלתי לקבל ההשגה בפעל ושמתי נפשי בכפי עליה לפי הדרך המקובלת בידיעת השם לבד.
ועם כל זה כבר גברו עלי המונעים בעונותי ומנעוני מדרך ההתבודדות עד שפסקה ממני רוח הקדש בפעל כהיום הזה.
רק כחי נותן שבח לבעל השבח האמיתי, שלא עשני אשה ולא עשני גוי והוא פוקח עורים וזוקף כפופים, ומתיר אסורים והוא המעביר שינה מעיני ותנומה מעפעפי ישתבח ויתפאר זכרו ויתעלה שמו על הכל:

הנה כבר כתבתי לך ולדומים לך קצת דברים מורים על מקצת עניני הקבלה ואיך היא חכמה מביאה לידי רוח הקדש לבדה.
ולא יתכן ששום חכמה אחרת תהיה מביאה אליה בשום צד.
ואם כן הפרש גדול מאד יש בין חכמי הקבלה הנבואית ובין חכמי המחקר כולם, במדרגת ההשגה האלקית.
עם היות אלה ואלה מכונים למצוא האמת, וישתתפו מצד החקירה ויבדלו מצד המדרגה.
ראה מה הבדלם ושתופם, ומשני העניינים תתעורר אל הנכבד:

"הנה זה חקרנוה כן היא שמענה ואתה דע לך" (איוב ה' כז').
וראה גם ראה אם מה שהתפארת בו על ידיעתו והוא ענין ידיעת השם, אם ידעתו מספר השם של החכם ר' אברהם אבן עזרא ז"ל.
או קבלתו על פה מפי שום חכם מקובל, או הבנתו מעצמך מתוך מה שלמדת מחכמת הפילוסופים בו באחד מאלו הדרכים או ביותר מהן, או בדרך אחרת.
אמור לי זה בכתב או על פה אם היה הדין אתי לומר מה שאמרתי על זה מן הפלא והתמה אצלי, על מה שאמרתי עם היותך מגנה הדרך שכל מקובל יודע ומכיר שבחה ומעלתה ומניעת הידיעה אמיתית במה שזכרת עם הכחשת אמיתות מהותה:

ואם כן דע באמת כי לא אשא לך פנים בזה ולא לשום חכם בעולם ממכחישי הדרך האמיתית בה.
אבל אומר לך מבואר בלא ספק שאני דנתיך בידיעה ההיא למתחיל בה או למשגה או לשובה או למטעה או לטועה או למתלוצץ על הקבלה, מפני שדבריך השניים העירוני אל היותי דן אותך באחד מהדינים האלה וסופך הוכיח על תחילתך.
והשם יודע ועד כי מה שאמרתי במה שדנתיך עליו לא היה כדי לדון אותך לכף חובה אלא כדי לזכותך עד שתשוב בתשובה שלימה בזה:

ועתה אחי צא מאצטגנינות שלך והשתדל בחכמות הפילוסופיות אחר שתיגע מן המקובלות הנזכרות אם תרצה להטייל בם וקחם לך לטבחות אחר שכבר לקחת לרקחות ואח"כ תשמש בם ויהיו אצלך לאופות.
שכך אמר הרב שהיו לו משמשות ולקחם לרקחות ולטבחות ולאופות:

ודע שאני טרם היותי יודע סוד דרכי הקבלה הייתי חושב שאין חכמה מעולה מן הפילוסופית וכן הוא שאין למעלה ממנה כשהיא גם כן נמשכת אחר דרכי התורה שלנו הנסתרות.
אבל אחרי קבלי חכמת הקבלה המביאה לידי ההשגה בקלות, ידעתי שזאת גברת וזאת שפחה.
ואז ידעתי גם כן הטעות הגדולה טעו קצת אנשים שקוראים עצמם בקצת ארצות ידועות איני רוצה לפרסם גנותם בשם מפורסם בדרכי הקבלה בעלי שמות.
והטעות היא שהם חושבים שיעשו פליאות עם כח השמות בהשבעות כשיזכירום בפיהם בלתי שום ידיעה והכנה בענין הוראתם.
ויאמרו שיהיו פורחים באויר על קנים וימיתו שונאיהם בדבריהם ויכבו אש וישתיקו הים מזעפו בשם וכיוצא באלו השגעונות הדמיונות אין חקר.
עד שהביאתם המחשבה הכוזבת לחשוב שעם השבעותיהם ההבליות יכריחו אשת איש להביאה בחצי הלילה אל מטתם מעצמה כדמות משוגעת.
עד שיתפארו קצתם בשהם כבר בחנו זה ונסוהו ועלה בידם ולפי' יכתבו בספריהם על קצת ענינים אלו, זה בחנו ומנוסה.
וכשירצו להעלים ענין לרמות בו הפתאים יכתבו קצת זה מצורף, ובמקום לאהבה יכתבו הבהאל ובמקום לשנאה יכתבו הנשאל, ושם יבלבלו קצת דבריהם ההבליים:

ואלה הענינים והדומים להם לא יאות לאדם שלם מבקש האמת לשמעם, כל שכן להאמינם, וכל שכן לבקש ידיעתם או בחינתם אם הם אמת או שקר.
כי הם שקר וכזב בתחילת המחשבה ניכרים לחכמי ולחוקרי החכמה ולמשיגי הנבואה.
וזה לפי שכבר התבאר אצל אלה השלמים אנשי המעלות באמת, שידיעת השמות האמיתית היא המורה על מציאות השם ועל השגחתו המיוחדת בחכמים לפי מדרגותם ובצדיקים החסידים כפי הדבקם בשם וכפי התקרבם אליו ית' ועל שאר ענינים שבין השם ובינינו כי זו היא הדרך הנכונה להאמינה ולדעתה:

ומה אוסיף אחר זה להאריך בזה לפי הכונה שנתחדשה אצלי על היותי מושיב על כתבך המעיד על רוב חכמתך.
ודי במה שהערותיך עליו בענין זה ולהועילך בו ולחזק כוסף מחשבתך אל ההשגה להשתדל אחריה בדרך מחודשת.

ואף על פי שכבר חיברתי בזאת החכמה, כ"ו ספרים וחדשתי כ"ב ספרי נבואה בה מספיק עתה בזה המעיין פה לפי המכוון בו.
וכל זה לכבודך ולכבוד הרב אם כל הקהל, ואני בטוח בשם ית' שאני אשים שלום ביניכם שלכך אני משתדל לכתוב דברי אלה.
ואני מזכירכם בנתים דברי רבותינו הקדושים ז"ל, אבל איני כמזהיר אלא כמזכיר ואפילו אם איני כראוי להזכיר וכל שכן להזהיר בטחתי על רוב עוונותיכם ועל חוזק תורתכם שתמחלו לי על מה שאמרתי ועל מה שאומר עוד עתה:

ידעתי בביאור מתוך שמועתכם הטובה הבאה אלי שלא נעלם מכם מה שאמ' לזכרון.
והוא שבא בגמרא שבת, שהיא ספר מלא מרגליות דלית להון טימי.
בפרק במה אשה על ענין שני ת"ח במה שראוי להיות ביניהם, מן הדרכים המעולים לפי מקצת פסוקים שנדרשו שם כאמרם ז"ל.
אמר ר' ירמיה אמר ר' אלעזר שני תלמידי חכמים המהדרין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להן שנא' "והדרך צלח רכב" (תהלים מה' ה'), ולא עוד אלא שעולין לגדולה שנא' "רכב", יכול אפילו שלא לשמה, ת"ל "על דבר אמת" (שם) יכול אפילו הגיס דעתו, ת"ל "וענוה צדק" (שם).
ואם עושין כן זוכין לתורה שנתנה בימין שנא' "ותורך נוראות ימינך" (שם).
רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנא' בימינה של תורה, דאמ' רבה בר רב שילה אמר רב חסדא אמרי לה ר' יוסף בר חמא אמר רב ששת.
מאי דכתיב "ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד" אלא מעתה בימינה ארך ימים איכא עושר וכבוד ליכא, אלא למימינין בה ארך ימים וכל שכן עושר וכבוד ולמשמיאלין בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא.
אמר ר' ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקב"ה מקשיב להם שנאמר "אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו" (מלאכי ג' טז').
ואין דבור אלא לשון נחת שנאמר "ידבר עמים תחתינו" (תהלים מז' ו').
ולא עוד אלא שדבריו נכתבים, שנאמר "ויכתוב ספר זכרון לפניו ליראי יי וחושבי שמו", מאי ולחושבי שמו, אמר רבי אסי אפילו חושב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

ושם נאמר עוד אמר ר' אבא אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המקשיבין זה לזה בהלכה הקב"ה שומע לקולן שנאמר "היושבת בגנים חברים מקשיבין לקולך השמיעני" (שה"ש ח' יג').
ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר "ברח דודי" וגו' (שם).
אמר ר' אבא אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המדגלין זה לזה בהלכה הקב"ה אוהבן שנאמר "ודגלו עלי אהבה" (שם ב' ד').
אל תקרא דגלו אלא דילוגו.
אמר רב והא דידעי צורתא דשמעתא והוא דלית להו רבא למיגמר מיניה.
ואמר ר' אבא אמר ר' שמעון בן לקיש אם ת"ח נחש הוא חגרהו על מתניך ואם עם הארץ חסיד הוא אל תדור בשכונתו.
אלו הן המרגליות שאין להן ערך והמורות על שלימות אומרם ועל מעלתם:

וכמה מכיוצא בם באו מעורבים בתוך ספריהם כולם, עד שיחדו למעלות המדות מסכתא שלימה והיא אבות.
וחברו בה גם כן רבים מדרכי מעלות השכליות.
וכבר זכרו שם, 'הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה'.
והכתוב אומר "שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול" (תהלים קיט' קסה').
ונאמר "יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום" (תהלים כח' ח').
זו מדת הצדיקים והחכמים והחסידים, אבל על הפכם נאמר "אין שלום (לרשעים) אמר יי [לרשעים] (ישעיה מח' כב') ".
ובמדת השלמים בא שלום שנאמר "שלום שלום לרחוק ולקרוב" וגו' (שם נז' יט').
ונאמר בסוף ברכת כהנים 'וישם לך שלום', כי שלום שמו של הקב"ה שנא' "ויקרא לו יי שלום" (שופטים ו' כד').
ובאבות נאמר 'על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום'.
והן מדות האבות ומדות החכמים והנביאים כולם ע"ה.
והיא מדת העליונים שנאמר "עשה שלום במרומיו" (איוב כה' ב').
ומדה כזו ראוי להמשך אחריה תמיד ולהדבק בה ולברוח מהפכה אע"פ שנאמר "עת שלום".
ונאמר "שלום לך ושלום לעזרך כי עזרך (יי) אלקיך" (דה"א יב' יט').
"ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום" (שמואל א' כה' ו'):

ומה מועיל הלמוד לאדם אם אינו מתקן בו מדותיו תחילה שהן יסודות להנהגת הנפש.
שהרי אי אפשר לשכל לשכון בארמון מכוער, והוא שאין מדותיו הגונות.
וידוע כי המדות הטובות הן משכנות המחשבות השכליות.
והמחשבות השלמות האמיתיות הן ארמונות השכל שבם יוצא ובא על דמות רצוא ושוב.
ותשובתו הרמתה כי שם ביתו" (שמואל א' ז' יז'):

והנני מחבר אל מה שקדם ענין אחר מיוחד כולל ענינים רבים תחתיו.
ואשימנו כדמות חותם לכל אגרתי זאת, והוא שכבר נודע שהשם החתום על הגאולה הוא שם:

אהיה אשר אהיה:

יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר הודיענו סוד שמו הנכבד והנורא כדי לברכנו בו על ידי הכהנים שהם ראשי השבט הנבחר מכל השבטים.
וגלה לנו הסוד ואמר "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (במדבר ו' כז').
והורנו הברכה ואמתתה ומהותה וכמותה ואיכותה וסגולותיה וחוקותיה והזכרותיה וחלוקיה, להיות נאמרת בשם י"ב במקדש ככתבו ובמדינה בכינויו.
והנה ברכת כהנים בגימטריא מדת הרחמים.
והיא מקבצת מיניה והיא כמפזרת הכחות הנבראים שהם כחות מזגי החומר:

ותחת זו הידיעה המופלאה, שרשום שהם כבשונו של עולם, חייב המקובל השלם מצד היותו חס על כבוד קונו להסתירם ולהעלימם ממי שאינו ראוי לדעתם, ושם בן מ"ב אותיות מגלה זאת.
והנה ימצא מספר אותיות ברכת כהנים ס', ותיבות י"ה ובם יתגלה הסוד של הברכה המשולשת מדרך שלש, כ"ה תברכו שכפלו נ' והוא סוד כה"ן וסוד אמור 'להם' רמז כהן רמז 'הסוד'.
והנה מנין האותיות הפסוק הא' הוא י"ה.
והב' הוא הי"ה.
והג' הוא יה"י.
הוא העצמו כ"ה של כ' הוא אמצעי של י"ה הוא חסר ה' של כה הוא הנוסף.

הנה סוד זה הוא סימן שמות שווי מגרעת ותוספות:

וזו הדרך אין למעלה הימנה.
ואם תאמר הנה הטוב יהפך בדרך זו לרע והשקר לאמת וכן החלוף.
דע כי זאת היא הכונה במדות, שזאת המחשבה תאמר הן והיא מדת הרחמים וזאת תאמר לאו והיא מדת הדין.
ודבר הנוצח מהם יקויים.
וזהו מה שבאמצע קרית (קריאת) שמע, אשר בין שני שמות הקדש, ואע"פ הסוף אחד והוא חצי השם המפורש.
וכן סוד אשר בין שני השמות הנזכרים הוא שני מלאכים שהם עצמים אמצעים בין שתי הוויות ראשונות שהם דבר אחד.
רק מספר שלשת התיבות הוא א"כ א"ך א"כ והבן זה ודעהו.
והסתכל בו מאד:

וזהו סוד שם בן י"ב אותיות:

י"ה י"ה י"ה ו"ה ו"ה ו"ה:

מגולגל ומצורף ומנוקד ומוטעם בנשימותיו השלש וזהו ראש וסוף של שם בן מ"ב אותיות:

אב"ג ית"ץ שק"ו צי"ת:

וזהו ראש ותוך וסוף של שם בן ע"ב הפוכים:

מו"מ אנ"י וה"ו מנ"ד:

ודע באמת שהמדות מתהפכות לקיצים ידועים בלי שנוי ותמורה מפני הנהגת הנבראים.
והשנוי הוא לנפעל לא לפועל מצד הכרח ענין הנמצאים.
וזאת היתה כונת החותם כדי להפך המדות שנמשכו ביניכם ממלחמה לשלום בכונה אחת מושכלת ומקובלת.

וזה החבור הקטן הראהו בחסדך לרב הידוע ששמו בגמטריא חכ"ם.
ואחריו הראהו למי שתדע שראוי לו כדי שיועיל ממנו רואהו וישמח בו המשכיל והיה זה שלום:

"שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום" (תהלים לז' לז').
"וענוים יירשו ארץ והתענגו על רב שלום" (תהלים לז' י'):